ZAMONAVIY TIL TA’LIMI: INNOVATSION METODLAR VA XALQARO TAJRIBA

G‘afforov Nodir Nasriyevish
O‘zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti O‘zbek va chet tillari kafedrasi mudiri, filologiya fanlari doktori,professor.
gaffarov1970@mail.ru

Annotatsiya. Mazkur maqolada til ta’limida qo‘llanilayotgan innovatsion usullar va metodologiyalarning nazariy asoslari, ularning milliy va xalqaro tajribalardagi o‘rni tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy til o‘qitish jarayonida uchrayotgan muammolar aniqlanib, ularni bartaraf etish bo‘yicha amaliy yechimlar taklif etiladi. Tadqiqotda kommunikativ yondashuv, raqamli texnologiyalar, talaba markazli ta’lim, CLIL, blended learning kabi metodlarning samaradorligi yoritiladi.
Kalit so‘zlar: til ta’limi, innovatsion metodlar, kommunikativ yondashuv, raqamli ta’lim, xalqaro tajriba, milliy ta’lim modeli.

Аннотация. В данной статье анализируются теоретические основы инновационных методов и методологий, применяемых в обучении языкам, а также их роль в национальном и международном опыте. Кроме того, выявляются проблемы, возникающие в современном процессе преподавания языков, и предлагаются практические решения по их устранению. В исследовании освещается эффективность таких методов, как коммуникативный подход, цифровые технологии, студентоцентрированное обучение, CLIL и смешанное обучение (blended learning).
Ключевые слова: языковое образование, инновационные методы, коммуникативный подход, цифровое образование, международный опыт, национальная модель образования.

Abstract. This article analyzes the theoretical foundations of innovative methods and methodologies used in language education, as well as their role in national and international experience. In addition, the study identifies the challenges encountered in the modern process of language teaching and proposes practical solutions to address them. The research highlights the effectiveness of methods such as the communicative approach, digital technologies, student-centered learning, CLIL, and blended learning.
Keywords: language education, innovative methods, communicative approach, digital education, international experience, national education model.

Globallashuv jarayonlari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi hamda xalqaro integratsiya til ta’limi tizimiga yangi talablarni qo‘ymoqda. Bugungi kunda xorijiy tillarni o‘rganish nafaqat aloqa vositasi, balki professional kompetensiyaning muhim tarkibiy qismi sifatida namoyon bo‘lmoqda. Shu sababli an’anaviy grammatika-markazli o‘qitish usullaridan voz kechib, innovatsion, kommunikativ va interaktiv metodlarga o‘tish zarurati yuzaga kelmoqda.

O‘zbekiston ta’lim tizimida ham til o‘qitish jarayonini modernizatsiya qilish, xalqaro tajribalarni milliy ta’lim muhiti bilan uyg‘unlashtirish dolzarb vazifalardan biridir. Ushbu maqolaning asosiy maqsadi — til ta’limida innovatsion metodologiyalarning nazariy va amaliy jihatlarini yoritish, mavjud muammolarni aniqlash hamda ularning samarali yechimlarini taklif etishdan iborat.

© O‘zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti
© “Science and Innovation” xalqaro ilmiy jurnali

Til ta’limida innovatsion metodologiyalarning nazariy asoslarini ishlab chiqish muhim ahamiyat hisoblanadi.

Innovatsion metodologiya deganda o‘quv jarayonining samaradorligini oshirishga qaratilgan, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interaktiv usullar va talaba shaxsiga yo‘naltirilgan yondashuvlar tushuniladi. Til ta’limida innovatsion metodlarning asosiy tamoyillari quyidagilardan iborat:

- kommunikativ kompetensiyani shakllantirish;
- talabaning mustaqil fikrlashini rivojlantirish;
- real hayotiy vaziyatlarga asoslangan ta’lim;
- raqamli vositalardan samarali foydalanish.

Kommunikativ yondashuv tilni faqat grammatik qoidalar majmui sifatida emas, balki muloqot vositasi sifatida o‘rganishni nazarda tutadi. “Kommunikativ til o‘qitish usuli til o‘rganish jarayonida haqiqiy muloqotni asosiy maqsad qilib qo‘yadi hamda o‘quvchilarga o‘zlari bilgan til birliklarini amaliyotda sinab ko‘rish imkoniyatini yaratadi1”. Olimning bu fikri kommunikativ yondashuvda muloqot va amaliy til qo‘llash markaziy o‘rin tutishini ta’kidlaydi. Ushbu yondashuvda tinglab tushunish, gapirish, o‘qish va yozish ko‘nikmalari integratsiyalashgan holda rivojlantiriladi.

An’anaviy va raqamli ta’limni birlashtiradi, talabaga mustaqil o‘rganish imkonini berish,o‘qitish jarayonini moslashuvchan qilish Blended learning metodining asosiy xususiyatlari hisoblanib, metodning afzalliklari ta’lim jarayonining samaradorligini oshirishda,talabalar o‘z tezligida o‘rganishi mumkinligida, raqamli texnologiyalardan keng foydalanilishida ko’rinadi.

Ushbu yondashuv talabaning mustaqil ishlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Task-Based Learning (Vazifaga asoslangan ta’lim). Til o‘rganish real vazifalarni bajarish orqali amalga oshiriladi. Masalan, prezentatsiya tayyorlash, loyiha himoyasi yoki muammoli vaziyatni hal qilish.. Xalqaro tajriba shuni ko‘rsatadiki, innovatsion metodlar talabaning darsdagi faolligini oshiradi va til o‘zlashtirish jarayonini tezlashtiradi.

Olim Harmer til o‘rganishda **real kommunikativ vaziyatlar va interaktiv faoliyatlar** muhimligini ko‘rsatadi. “ Tilni samarali o‘rganuvchilar tilni mazmunli tarzda qo‘llash va boshqalar bilan haqiqiy muloqot jarayonida o‘zaro hamkorlik qilish imkoniyatiga ega bo‘lishlari kerak2”. Yuqoridagi fikrlardan ko’rinadiki, CLIL va blended learning metodlari zamonaviy til ta’limida muhim o‘rin tutadi. CLIL orqali til va fan birgalikda o‘qitilsa, blended learning ta’lim jarayonini an’anaviy va raqamli usullarni uyg‘unlashtirish orqali yanada samarali qiladi.

O‘zbekiston ta’lim tizimida so‘nggi yillarda til ta’limini rivojlantirish bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, chet tillarini erta yoshdan o‘qitish, CEFR standartlarini joriy etish, raqamli platformalardan foydalanish shular jumlasidandir.

Til o’rganishda innovatsion metodlarni joriy etish jarayonida bir qator muammolar yuzaga kelmoqda:

1. O‘qituvchilarning malaka yetishmasligi – zamonaviy metodlarni qo‘llash bo‘yicha amaliy tajribaning kamligi.

2. Texnik resurslarning cheklanganligi – barcha ta’lim muassasalarida raqamli infratuzilma yetarli emas.

3. An’anaviy fikrlashning ustunligi – ba’zi pedagoglar eski metodlardan voz kechishga tayyor emas.

[1] Richards J.C. – *Communicative Language Teaching Today* .2006, 13-bet
[2] Harmer J. – *How to Teach English*.2007, 69-bet.

4. Baholash tizimining nomukammalligi – kommunikativ ko‘nikmalarni baholash mexanizmlari yetarlicha rivojlanmagani.

Bu muammolarni hal etish uchun quyidagi yechimlarni taklif etish mumkin:

- o‘qituvchilar uchun doimiy malaka oshirish va treninglar tashkil etish;
- xalqaro tajribalarni milliy ta’lim tizimiga moslashtirish;
- raqamli ta’lim platformalarini keng joriy etish;
- baholash tizimini kompetensiyaga asoslangan modelga o‘tkazish;
- o‘quv jarayonida talabaga yo‘naltirilgan yondashuvni kuchaytirish.

Ushbu choralar til ta’limi sifatini oshirishga va o‘quvchilarning real kommunikativ kompetensiyasini shakllantirishga xizmat qiladi.

Hozirgi zamonaviy ta’limda CLIL metodi asosida, undan foydalanish jarayoni amal qilmoqda. “CLIL – bu ayrim fanlar yoki fanlarning ma’lum qismlari chet tilida o‘qitiladigan ta’lim jarayoni bo‘lib, unda ikki tomonlama maqsad ko‘zlanadi: fan mazmunini o‘rganish va shu bilan birga tilni ham o‘zlashtirish[3]”. CLIL metodida **fan va tilni bir vaqtning o‘zida o‘qitish** asosiy prinsip hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, til ta’limida innovatsion usullar va metodologiyalarni joriy etish zamon talabi hisoblanadi. Xalqaro va milliy tajribalar shuni ko‘rsatadiki, kommunikativ, interaktiv va raqamli yondashuvlar til o‘rganish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Mavjud muammolarni tizimli yondashuv asosida hal etish orqali O‘zbekiston ta’lim tizimida raqobatbardosh, zamonaviy va samarali til ta’limini yo‘lga qo‘yish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati.

1. Ibragimov, S. Content and Language Integrated Learning. Method and Its Merits and Demerits. Golden Brain Journal, 2024. Vol. 2, No.7, pp. 22–27. https://webgoldenbrain.com/index.php/gb/article/view/144

2. Nurmatov, M. M. Effective Methods of Teaching Through Content and Language Integrated Learning. Modern Education and Development, (2025). Vol. 27, No. 3, pp. 137–141. https://scientific-jl.com/mod/article/view/18517

3. Xolmatova, H. M. Innovative and Effective Methods of Teaching English in Schools. Journal of International Scientific Research, 2025. Vol. 2, Issue 3, pp. 1–6. https://spaceknowladge.com/index.php /JOISR/article/download /880/805/1562

4. Richards, J. C. Communicative Language Teaching Today. Cambridge: Cambridge University Press, 2006.

5.Harmer, J. How to Teach English**.** Harlow: Pearson Longman, 2007.

6. Coyle, D., Hood, P., Marsh, D. CLIL: Content and Language Integrated Learning. Cambridge: Cambridge University Press, 2010.

[3] Coyle D., Hood P., Marsh D. – *CLIL: Content and Language Integrated Learning* .2010, 1-bet.